

BOOK RECEIVED

Husson A. M., 1978: *The mammals of Suriname*. Zoölogische Monographieën van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie. No. 2, I-XXXIV+1—569. Plate 1—151. E. J. Brill, Leiden. Cena: 225.— glds. Format 4°.

W ostatnich latach coraz częściej uwagę zoologów przyciągają mało zbadane kontynenty, a wśród nich także Ameryka Południowa. Wzrastająca eksploracja tego kontynentu stwarza potencjalne zapotrzebowanie na wszelkie opracowania monograficzne dotyczące różnych grup świata zwierzęcego. Dlatego też ukazanie się dzieła poświęconego ssakom Surinamu wzbudza zrozumiałe zainteresowanie teriologów. Surinam (Gujana Holenderska) jest autonomiczną posiadłością zamorską (142,800 km²) Holandii w Ameryce Południowej. Z punktu widzenia klasyfikacji Lyddekera (1897), dotyczącej zoogeografii lądowej, Surinam stanowi północną część dzielnicy Gujańsko-Brazylijskiej, wchodzącej w obręb prowincji Neotropikalnej i królestwa Neogei.

Pod względem zoogeograficznym, fauna ssaków prowincji Neotropikalnej odznacza się całym szeregiem jej tylko właściwych cech. Przejawiają się one m. in. w braku rzędu owadożernych oraz rodziny pustomięsnych, *Bovidae*, a także w występowaniu form endemicznych, zarówno w randze całych rodzin (np. z nietoperzy — *Desmodidae*), jak i rzędów (np. szczerbaki, *Edentata* i małpy szerokonose, *Platyrrhina*). U źródeł osobliwości fauny prowincji Neotropikalnej leży jej długotrwały rozwój w warunkach zupełnej izolacji geograficznej, trwającej od początku trzeciorzędu do pliocenu. Po ponownym połączeniu się Ameryki Środkowej, nastąpiło pewne wymieszanie się faun z północy i południa.

Układ treści omawianej książki obejmuje wstęp, charakterystykę 11 rzędów ssaków, których przedstawiciele składają się na faunę Surinamu, wykaz piśmiennictwa, indeksy oraz 151 tablic, przedstawiających najbardziej charakterystyczne sylwetki ssaków oraz doskonałe technicznie zdjęcia czaszek. Wstęp zawiera podstawowe informacje o badanym obszarze (mapy), materiale użytym do badań, z podaniem nazw muzeów, z kolekcji których korzystano przy opracowywaniu monografii, metodyce pomiarów ssaków oraz uwagi o ochronie przyrody i rys zoogeograficzny na tle historii badań teriologicznych Surinamu. Część systematyczna książki rozpoczyna charakterystyka gromady ssaków i zwięzły klucz do oznaczania rzędów, oparty o cechy zewnętrzne i odontologiczne. Charakterystyka danego rzędu obejmuje klucze do oznaczania rodzin, rodzajów i gatunków, oparte o cechy zewnętrzne i czaszkowe, w przeważającej mierze biometryczne. Metodyka pomiarowa czaszki jest potraktowana indywidualnie, stosownie do określonego typu morfologicznego. Standardowy opis gatunku zawiera synonimy, uwagi o jego występowaniu w Surinamie i rozmieszczeniu w skali kontynentu, wykaz i charakterystykę morfologiczną materiału ze szczegółowym omówieniem cech kranialnych włącznie. Kończy się on zazwyczaj rozważaniami natury taksonomicznej, jeśli takowych aktualna sytuacja wymaga.

Z przeglądu rycin objaśniających metodykę mierzenia czaszki ssaków nasuwają się pewne krytyczne uwagi odnośnie celowości zalecania i stosowania niektórych pomiarów. Przy stosowaniu długości kondylobazalnej, w znacznym stopniu skorelowanej z długością podstawową czaszki, zbędnym wydaje się używanie tej ostatniej, zwłaszcza, że z reguły jest ona znacznie mniejsza od Cb. i sporadycznie spotykana w nowszych opracowaniach. Mało użyteczna jest także zalecana wyso-

Concluded from page 200

kość czaszki *per bullae* u nietoperzy, ze względu na trudno uchwytnie i rzadko zachowujące się w stanie nieuszkodzonym punkty pomiarowe (puszki słuchowe). Tam, natomiast, gdzie gatunki są trudne do rozróżnienia w oparciu o cechy kraniometryczne, zastosowano syntetyczne rysunki, uwypuklające różny stopień odmienności ich cech opisowych, zarówno ciała, czaszki, jak i uzębienia. Ryciny te niekiedy są b. subiektywne i właściwie nie umożliwiają one pewnego oznaczenia gatunku, co ma m. in. miejsce w przypadku przedstawicieli rodziny *Cricetidae* (str. 390). Natomiast schematyzowane rysunki kończyn dolnych i zarysu błony ogonowej nietoperzy są b. przydatne w określaniu na ich podstawie poszczególnych rodzin i gatunków. Podkreślają one przy tym długość ostrogi względem zewnętrznego brzegu błony ogonowej i miejsce przyczepu błony kończynowo-tułowiowej do określonej okolicy zewnętrznej stopy. Znając niektóre wcześniejsze opracowania taksonomiczne Autora monografii, czytelnik odczuwa pewien niedosyt rycin, mających stanowić uzupełnienie kluczy do oznaczania. Autor ograniczył ich ilość chyba jednak zbyt przesadnie, kompensując pewne niedobory w tym zakresie dużą ilością oryginalnych fotografii czaszek, podanych w postaci tablic w końcowej części książki. Jak się słusznie wydaje, przedkładanie wartości dokumentacyjnej zdjęć fotograficznych nad syntetyczne ryciny w omawianej monografii ssaków Surinamu, może wpływać na zmniejszenie skuteczności użytych tam kluczy do oznaczania.

Nieco archaicznie wyglądają dziś prezentowane w monografii tabele, podające charakterystykę pomiarową czaszki poszczególnych gatunków, zawierające informacje dotyczące każdego okazu z osobna, na wzór dzieła Millera (1912). Układ taki umożliwi wprawdzie dowolne wykorzystywanie danych biometrycznych, niemniej ma tą wadę, że zajmuje dużo miejsca i jest mało czytelny. Podanie zakresów zmienności pomiarów, średnich, odchylenia standardowego oraz współczynnika zmienności wydaje się tu być bardziej godne polecenia, zważywszy, że okazy pochodzą ze stosunkowo małego obszaru, jakim jest Gujana Holenderska.

Oceniając wartości poznawcze monografii A. M. Hussona, należy stwierdzić, że jest to dzieło opracowane niezwykle sumiennie i wszechstronnie. Obok tego, że daje ono jasny pogląd na teriofaunę południowoamerykańską, umożliwia swobodne prowadzenie badań nad ssakami dzielnicy Gujańsko-Brazylijskiej, stanowiąc cenny wkład w poznanie tego interesującego ze wszechmiar kontynentu.

Andrzej L. Ruprecht